

James Randi i Trondheim!

NORSK INSTITUTE FOR VITENSKAPELIG FORSKNING OG OPPLYSNING

NORWEGIAN INSTITUTE OF SCIENTIFIC RESEARCH AND ENLIGHTENMENT

Innhold

Tilbakeblikk i et jubileumsår...	3
James Randi i Trondheim.....	4
Portrett: James Randi.....	7
Homeopati i Canada.....	10
Humørfritt saneringsarbeid...	12
Grunnutdannelse for kvaksalvere.....	13
'Naturlige' preparater.....	14
Markedskrefter eller vitenskap?.....	14
Mysteriet om den ukjente ape-mannen.....	15
Mediet Mirabelli avslørt.....	18
Lammelser og slag som følge av kiropraktorbehandling.....	19
Svart magi.....	20
Kurs i spøkelser.....	20
TM og gulfkrigen.....	21
Hva skjedde med fri Lot?.....	22
Australsk UFO-sjokk!.....	28

Abonnement på
NIVFO Bulletin
bestilles ved å sende
inn kr. 100 til:

NIVFO,
Postboks 9,
7082 KATTEM
Postgirokonto:
0824.3469574

Bladet utkommer
med 5 nummer per år.

Ansvarlige redaktører:
K. Stenødegård
og Jan S. Krogh

NIVFO Bulletin er et kri-
tisk forum for pseudovi-
tenskap og litteratur.

Tilbakeblikk i et jubileumsår

NIVFO ble offisielt stiftet den 1. januar 1981. Det betyr at vi nå er inne i et jubileumsår, og det kunne derfor være på sin plass med et lite tilbakeblikk på disse første ti årene.

Flere av de som var med på å starte NIVFO hadde allerede et par tiårs erfaring med å studere "UFO-syndrome", dvs. uidentifiserte luffenomener og de mange forestillingene som har knyttet seg til slike rapporter og historier opp igjennom tidene (1). Det var derfor naturlig å starte med dette temaet, og de første to-tre årgangene av NIVFO Bulletin (NIB) ble da også sterkt preget av UFO-stoff. Men i vår første informasjonsbrosjyre kunne man lese at NIVFO etter hvert skulle ha som formål å spre vitenskapelig forståelse omkring såkalt pseudovitenskap generelt. Vi ville forsøke å finne ut hvorvidt populære og kontroversielle emner kunne romme noe av potensiell vitenskapelig interesse - noe som kunne gi kunnskapsmessig gevinst -

og så informere fortløpende om resultatene. På denne måten håpet vi også å kunne fungere som et slags bindeledd mellom vitenskapen og "vanlige" mennesker.

NIVFO startet som et privat forsøk, eller stiftelse; dette bl.a. fordi årelang erfaring hadde vist at det tradisjonelle organisasjonsmønsteret i en forening har en tendens til å være tungrodd - mye tid går med til rent organisasjonsarbeide. Etter prøving og feiling mener vi å ha funnet frem til det mest effektive funksjonsapparatet.

NIVFO hadde allerede ved starten en rekke betydningsfulle kontakter i inn- og utland. Men det var først da vi kom i forbindelse

Forts. s.25

NIVFO 10 år: JAMES RANDI I TRONDHEIM

For riktig å markere NIVFOs 10 års-jubileum ble den amerikanske magiker, humbugavslører, skeptiker, CSICOP-medlem og forfatteren James Randi invitert til Trondheim av NIVFO. Der holdt han nok et glimrende foredrag hvor han tok et knusende oppgjør med pseudovitenskapen under utallige klappsalver og et overfylt auditorium.

-- Det påstås at reindyrene til Julenissen kan fly. Skal vi bevise dette kan vi frakte 1.000 reiner på toppen av Empire State Building i New York. Der sender vi ett og ett dyr over kanten. For vi må jo undersøke en slik påstand vitenskapelig. Nede på bakken skjønner ingen hva som

Amerikaneren James Randi engasjerte et engasjert publikum på NTH i Trondheim.

skjer. Selvsagt kan ingen av disse reinene fly, og følgelig blir det bare en svær haug av drepte rein på gata under skyskraperen. En forvirret politimann kommer til steds og kikker opp, og utbryter: "Jeg skjønner ingenting, men nå kommer det en til..."

Oppgjøret

Hele salen skratler og applauderer. James Randi innledet sitt foredrag med dette tenkte eksemplet på hvor vanvittig de mange idiotiske påstandene som florerer innen pseudovitenskapen. Han

fortsatte med knusende oppgjør over homeopaten, Uri Geller, numerologien, guruene og mange andre. Stadig vekk avbrøt de omkring 500 oppmøtte i et stappfullt auditorium dagens gjesteforeleser. Alle var der, NRK Dagsrevyen, Aftenposten, Verdens Gang og lokalavisene Adresseavisen og Arbeider-Avisa. Rektoren ved Universitetet var også på plass og gledet seg storlig over et så strålende arrangement.

Arrangementet kom i stand i et samarbeid mellom Norges Tekniske Høgskole og NIVFO. NIVFO var vert og arrangør, mens NTH på sin side sto for gjesteforelesningen. Og NTH er svært interessert i å fortsette et slikt samarbeid i fremtiden.

Et slikt tiltak er forøvrig i helt tråd med NIVFOs formålsparagraf som sier at NIVFO skal være et bindeledd mellom vitenskapen og legfolk slik at man aktivt støtter vitenskapen i kampen mot det motsatte.

Media fokuserte

Mellom det norske og det amerikanske flagget stod NIVFO-logoen som markerte på ekte amerikansk vis hvem som arrangerte forelesningen. For maken til eksponering har vi ikke møtt. Hessdalen-saken fra begynnelsen på 80-tallet blir småplukk og regne. Midt under pressekonferansen ble NIVFO-leder Kolbjørn Stenødegård oppringt av NRK P2 og på det sterkeste anmodet om å komme i Her & Nå-studioet. Da var det direkte-debatt med en parapsykolog i Oslo som stadig sto på sitt. Stenødegård avviste påstandene hans og slo fast at det ikke fins noe bevis for noe overnaturlig fenomen. Så fulgte Aftenposten og de andre avisene. Og NIVFO-medarbeider Kirsti Myhr delte ut mengder med brosjyrer til interesserte. Et svært godt salg ble det også på NIVFO- og Skepsisliteratur.

NIVFO har ved denne anledningen nok en gang fått en fabelaktig støtte fra vår søs-

ter-organisasjon i USA. James Randi er på mange måter CSICOPs fremste frontfigur. Det vil bli vurdert om vi på sikt kan invitere også andre CSICOP-medlemmer som f.eks. astronomen Carl Sagan.

Dagens begivenhet ble avsluttet med en bedre middag på Lian Restaurant hvor James Randi for første gang fikk servert norske kjøttkaker til "homeopat-medisinen" Farris, det norske kildevannet. Randi selv var i kjempehumør og la stadig ut om sine merkelige opplevelser verden rundt. Dagen etter hadde han avsatt til pressefolk før han reiste tilbake til London og nye foredrag.

Skeptiske

Som ekte skeptikere var vi selvsagt tvilende til at dette skulle lykkes. James Randi kunne denne gangen bare komme til Norge den 26. og 27. mars. Uheldigvis midt i påskeuka og på et tidspunkt da vi nordmenn stenger mesteparten av samfunnet. Men

vi tok likevel sjansen, og sendte invitasjonen over til Manchester i England hvor han holdt på med en TV-innspilling for Granada TV. Og vi fikk positivt svar. Han var svært interessert i å besøke Norge, et av de få vest-europeiske landene han ennå ikke hadde vært i.

Og da han kom inn i ankomsthallen på Fornebu under mellomlandingen i Oslo, var det svært gledelig at representanter for både den nystartede skeptikerforeningen "Skepsis" og verten NIVFO, kunne ønske ham velkommen til Norge. Under det meget korte oppholdet fikk Skepsis-lederen Terje Emberland overrakt et eksemplar av foreningens ferske medlemsblad. Regionsleder Jan S. Krogh ved NIVFO Øst måtte beklage at Oslo-oppholdet denne gang ble meget kort, og forsikret at mottakelsen på Værnes ville bli mer representativ. Der sto NTH og NIVFO-representantene Arne Asphjell og Odd Valmot klare med en skinnende blank

Cadillac som transporterte en sliten, men allikevel underholdende James Randi til Hotel Britannia i Trondheim.

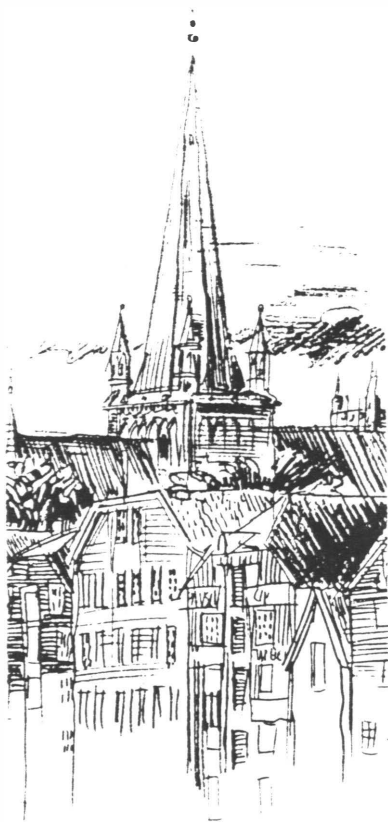
Portrett: James Randi

I dag frykter helbredelse-spredikanter, ufo-tilhengere, "mirakelkirurger", spiritister, guruer, Erich von Däniken og tilhengere av det "overnaturlige" alle James Randi. Han har tatt en rekke av dem med buksa nede, ofte i populære TV-programmer...

Magi er så mangt, og Randi arbeider utrettelig for å avsløre bedragere i det overnaturlige. Randi ser en økende irrasjonell verden.

Forfatteren

Han kommer fra en østerriksk familie. Han er født i Toronto i Canada i 1928 og fikk sin utdanning der. Siden ble han profesjonell tryllekunstner, forfatter og foredragsholder. Han driver med arkeologi og astronomi på amatørplan. I 1987 fikk han amerikansk

TRONDHEIM

statsborgerskap og bor nå i Florida.

Randi har skrevet flere høyst interessante bøker:

- The Magic of Uri Geller (1975)
- The Truth about Uri Geller (1982)
- Houdini: His Life and Artis (1978)
- Flim-Flam! The Truth about Unicorns, Parapsychologi & Other Delusions (1982)

Skribenten

Og han har skrevet i:

Omni, New Scientist, Technology Review, Discovery, Sciencest Avenir, La Recherche, Free Inquiry, The Humanist, Nature og mange andre tekniske og populære publikasjoner, samt større aviser. Han har skrevet artikler og definisjoner for Encyclopedia Americana og Encyclopedia Britannica Medical & Health Annual.

Underholderen

James Randi har hatt sitt eget radioshow i USA. Det har vært egne programmer om

ham på TV i Italia, England, Belgia, Canada, Japan, Australia og USA. I tillegg har han deltatt i dokumentar- og underholdningsprogrammer i Frankrike, Tyskland og Japan. Han har opptrådt over 30 ganger i det populære Johnny Carson Show i USA.

Randi har vært på tre verdensturneer som underholder og foredragsholder. I 1974 opptrådte han i Det hvite hus mens Gerald Ford var president. Mesteparten av Randis tid går med til reiser mellom opptredenes og foredrag over hele verden.

Med andre ord har denne utrolig kunnskapsrike magikeren brukt all sin tid på å avsløre sjarlataner.

Skeptikeren

- Jeg beundrer gode magikere, sier han. - Og jeg avslører aldri deres tricks. Jeg er ute etter dem som påstår at de har overnaturlige evner og som fører folk bak lyset.

Det er 25 år siden at Randi satte opp en pris på 10.000 dollars til den som kunne vise

ham et overnaturlig fenomen. Hittil har ingen lyktes. James Randi var den første som avslørte israeleren Uri Geller. Geller saksøker stadig vekk James Randi for æreskrenkelser. Men den falne Geller kommer ingen vei. I dag bor han i England og det ryktes at økonomien skranter. James Randi har fremdeles et horn i siden til Uri Geller, og understreker stadig vekk hvor vanvittig latterlig "denne Geller er". Til tross for at de fleste nordmenn absolutt er kjent med det. Uri Geller på sin side har svart slik på Randis avsløring:

- Randi er sjalu på meg fordi jeg er ung og pen og har fint, bølget hår.

Forskeren

Han har for sitt arbeide mottatt et utall av utmerkelser. For sitt arbeide er han tildelt den prestisjefylte "geni-prisen" på 1,5 mill. kroner fra Mac-Arthur-fondet. I 1987 ble han æresmedlem ved The Academy of Magical Arts &

Sciences i Los Angeles. Året etter mottok han en pris fra The National Council Against Health Fraud og to andre utmerkelser fra The Society of American Magicians. I 1989 fikk han Forum-prisen fra American Physical Society for sitt forsvar for vitenskapen. Samme år fikk han også en utmerkelse fra Universitetet i Ghent i Belgia og i fjor det han tildelt The Humanist Distinguished Service Award fra den amerikanske humanist-foreningen.

For den som skulle ønske ytterligere opplysninger kan det nevnes at hans biografi er oppført i "Who's Who in America", "Who's Who in Entertainment" og "Who's Who in the East".

Homeopati i Canada

Den kanadiske veterinæren Peter Langer har solgt vann for mer enn 200,000 dollars til farmere, under betegnelsen ``eksperimentell medisin''. Han påstår at denne kurerer en vanlig forekommende jursykdom hos melkekyr.

Av journalist Paul Benedette i Hamilton Spectator, Ontario

Men det er et meget spesielt vann, sier den 68-årige Langer som eier Dorchester Laboratories. Det ligger i en liten by 15 km øst for London i Ontario.

Han har solgt dette kontroversielle vann-medikamentet de siste tre og et halvt årene med henvisning til en eksperimentell lisens fra den føderale kanadiske regjeringens landbruksseksjon, kjent som ``Agriculture Canada''.

Et mirakel

Langer sier at Para-Plus, vannets varebetegnelse, allerede har kurert mastitt, en vanlig infeksjon hos melkekyr, i flere hundre tilfeller. Mange farmere bruker produktet - det koster 45 dollars pr. injeksjon (25 c-c), og de sier at de oppnår utmerkede resultater.

Dersom han har rett vil dette dreie seg om et mirakel. Og det ville tvinne det vitenskapelig samfunn rundt lillefingeren.

Dette fordi Langers produkt er basert på homeopati, en teori om medisin fremsatt av tyskeren Samuel Haneman (1755-1843), og tilbakevist av vitenskapsfolk i mer enn 100 år. Hanemans før-vitenskapelige teorier er aldri blitt bekreftet, og de går på tvers av grunnleggende lover for fysikk, kjemi og biologi.

Langers behandling, som han kaller ``parabiologisk'', er på det nærmeste blitt universielt avvist av det vitenskapelige samfunn på dette felt. De sier at hans teorier er antikverte, dårlig satt opp, og de rapporterte suksessene er baserte på anekdotisk evidens, som ikke har noen vitenskapelig gyldighet.

Sludder

Den parabiologiske kontroversen reiser en del vitale spørsmål. Hvordan kunne Langer få en eksperimentell lisens for et produkt som savner enhver basis i moderne vitenskap? Og vil den kanadiske regjering gi ham lisens til å selge noe som det vitenskapelige samfunn kaller sludder?

Talsmenn for Agriculture Canada sier at de gav Langer denne eksperimentelle lisensen fordi mastritt er et alvorlig og utbredt problem for meierifarmene.

Mastitis er en infeksjon i

ku-jurene, forårsaket av mikro-organismer, og som resulterer i opphovning og rødhet. Klinisk mastitt gjør melken udrikkelig, og hvis sykdommen forblir ubehandlet kan den forårsake permanent arrdannelse i kymes jur. Den vanlige behandlingen, antibiotika, er ikke alltid effektiv, og kan etterlate rester i melken slik at den ikke kan brukes for salg.

Fordi sykdommen er så vanlig ville myndighetene gi Langers produkt en sjanse til å dokumentere seg selv. Det er dog viktig å merke seg at herr Langer er tidligere sjef for det departementet som innvilget ham lisensen.

Langer insisterer

Langer innrømmer sin forbindelse med departementet, og at denne kan ha hjulpet ham til å begynne med, men ikke noe mer.

Biologi-avdelingen på sin side ser etter vitenskapelige beviser for at Para-Plus virker, og tiden renner ut for Langer.

Han vedgår at ``mekanismene som får parabiologi til å virke ennå ikke er fullt ut forstått'', men han insisterer på at de virker. Langer følger i hovedsak de homeopatiske prinsippene som sier at jo mindre dosen av en substans er, desto større blir effekten. Og han innrømmer at hans parabiologi går ut på å bruke fortynninger som reduserer den opprinnelige aktive substansen til det ikke finnes igjen

noe av den. Men han mener at det blir satt igjen et ``energiavtrykk'' i vannet som aktiviserer ``bioenergien'' og ``elektromagnetiske krefter'' i kua som setter henne i stand til å drive sykdommen tilbake. (Jfr. 'The Remembering Water Controversy' i SI Winter 89.)

Langer råder sågar brukerne til å ikke lagre produktet i nærheten av magneter, mikrobøler og røntgenstråler, da magnetisk stråling vil ødelegge stoffets potens. Dette blir av vitenskapsfolk avvist som sludder.

Han viser også til at Para-Plus (ikke overaskende) har vist seg å være uten bivirkninger. Han påstår å ha oppnådd en helbredelsesprosent på hele 80% i kliniske forsøk, og 70% hos kyr med mastitt ved kontrollerte forsøk.

Ofte selvhelbredende

Men kritikerne viser til at hans dobbel-blind placebo-kontrollerte forsøk gjaldt et meget lite antall kyr, nemlig bare 30, og at parabiologi ikke har vært forsøkt på patogener som forårsaker mastitt. Kritikerne peker videre på at mastitt er høyst variabel, og har en spontan helbredelsesprosent på hele 50. Langer har lagt frem sine data og avventer en avgjørelse.

I mellomtiden har vitenskapsfolk satt spørsmålsteget ved verdien av hele forsøket til

Forts. s. 17

Humørfritt saneringsarbeid

Under denne overskriften i nummer 3-4/90 av Folkvett har dr. Steineck en god kommentar til et leserbrev. Innsenderen mener at redaksjonen er for gravalvorlige; det som kvaksalvere skriver og finner på er oftest så komisk at det burde være nok til å vise det frem, mener innsenderen.

Kanskje er det slik, skriver G.S., at vi i disse spaltene driver et sjelløst saneringsarbeide som ikke gjør noen glade. Den homeopatiske tanken, at jo mer man fortynner saften før man drikker den, desto 'sterkere' blir drikken, skulle vi kanskje bare le av.

Treffende parodier savnes ikke. Jeg kan fremdeles le av det kravstore søndagsbilaget til en større kveldsavis som entusiastisk fortalte om den nye alternativmedisinske diagnosen 'omfaloskopi'.

Diagnostikeren tittet med et spesielt instrument på pasientens navle og påsto å kunne avlese nøyaktig hva pasienten var plaget av, samt hvilke 'naturmiddel' som skulle til for å drive ondet tilbake.

Senere kom det for sagen at det var en gjeng med spøkefugler som hadde funnet avisartikkelen for å vise hvor langt fra sannheten og redeligheten journalistikken i bilaget befant seg. Man hadde lyktes med å selge artikkelen til avisen.

Friskt var det nok, og kanskje var det noen som ble vekket til ettertanke. Men samtidig er det vel slik at felles latter av artikkelen krever felles kunnskap.

For min egen del kommer jeg til å fortsette min humørfrie dissekering av 'alternativmedisinens' påstander og handlinger; og min trøst er at det finnes mye annet å le av og gledes over her i livet.

Farlig melk

Et meieri i California har funnet på ideen om å selge ikke-pasteurisert melk. Dette for å dra nytte av forestillingene om at pasteurisering tar knekken på viktige næringsstoffer og gjør melken 'unnaturlig'.

Det eneste næringsemnet som har vist seg å skades av pasteurisering er vitamin C. Mengden av dette stoffet er dog meget lav og melken er ikke noen viktig kilde til vitamin C.

Det viktigste som skades ved pasteurisering er ikke noe næringsstoff men bakterier, spesielt salmonella (salmonella dublin). Infeksjon med denne bakterien kan få dødlig utgang, særlig hos barn og yngre. De californiske helsemyndighetene har oppdaget at ca. 45% av de som hadde drukket melk fra ett og samme meieri, det som hadde spesialisert seg på ikke-pasteurisert melk. Meieriet er nylig blitt pålagt å merke sine produkter med en advarsel.

Kilde: The Beacon nr. 2/90, (East Bay Skeptics Society's Newsletter).

Ny svensk rapport:

Grunnutdanninge for kvaksalvere

Alternativmedicinkommitten la nylig frem sin endelige rapport, der det blir foreslått at kvaksalverloven fra 1960 endres. Kvaksalvere skal f. eks. etter en ettårig, frivillig grunnutdanninge kunne få yrkesbetegnelsen 'registrert alternativ medisinsk yrkesutøver'. Antroposofiske preparater foreslås unntatt fra legemiddelkontroll.

Av Gunnar Steineck

Ideen med den ettårige grunnutdanningen er at kvaksalvere skal få slike kunnskaper at de kan foreta en almen vurdering av sine 'pasienters' helsetilstand, og ved behov kunne henvise dem til samfunnets akademiske forankrede helsestell.

I tidsskriftet 'Överläkaren' kan vi lese om Overlegeforbundets svar. Forbundet er imot at de 'registrerte alternativmedisinske yrkesutøvere' registreres av Sosialstyrelsen - dette kunne oppfattes som en statlig legitimasjon av kvaksalverne. Istedet foreslås man at Konsumentverket blir den instans som tar seg av registreringer.

Dette er nok en rimelig vurdering. Da loven om 'naturmedisin' kom, dvs. da preparater som ikke var bevist skadelige kunne selges som 'naturmiddel', ble det bestemt at disse skulle registreres av Sosialstyrelsen.

Dette har trolig gitt stor kommersiell trekkraft til bransjen - registreringen oppfattes som et kvalitetsstempel, på tross av at ingen myndighet har uttalt seg om 'naturmidlenes' eventuelle effekt.

Jeg stiller med tvilende til hele den tanken at almenheten totalt sett kommer til å bli mindre skadet av kvaksalvere etter at et 'medisinsk grunnkurs' er innført. Jeg vet hvor vanskelig det medisinske arbeidet er. Det er et stadig problem ved et legemottak tidlig å kunne kjenne igjen alvorlige behandlingsbare sykdommer. Det er en vanskelig oppgave selv når man har mange års legeutdanninge bak seg.

Man kan tenke seg at enkelte kvaksalvere blir mer ydmyke etter en grunnutdanninge og derfor raskere sender pasienter videre, og at dette kan føre til færre skader enn i dag. Samtidig kunne markedet for kvaksalvere øke, ettersom de 'registrerte medisinske yrkesutøvere', om de godkjennes av staten, trolig kommer til å trekke til seg flere pasienter.

Kanskje kunne også en annen kategori av kvaksalvere øke i antall - de som ikke vil ha noe med staten å gjøre, men ønske å stå helt fritt. Disse kommer sikkert til å være attraktive for visse pasienter.

Sammenlagt kan i verste fall effekten av forslaget bli at det totale antall skader av landets kvaksalvere øker, ganske enkelt fordi den nye loven fører til at flere kvaksalvere dukker opp.

Jeg kommer tilbake i en senere spalte om antroposofiske legemidler.

Kilde: Folkvett nr. 3-4/90.

'Naturlige' preparater

Naturlig er et nyttig ord dersom du ønsker å selge helsekost, men farlig dersom du ønsker å holde deg frisk.

Naturlige fødevarer og medikamenter har ingen reelle fordeler fremfor unaturlige - tvert imot er de ofte farligere. Naturen er ingen menneskekjærlig matriark. De fleste mennesker dør av naturlige årsaker, og legene bruker en hel del tid på å forsøke å reparere legemer og sinn som har hatt besøk av en skadefro Moder Natur. Legens jobb er å beskytte folk mot ødeleggelser fra ofte fiendtlige naturlige omgivelser og, når denne beskyttelsen mislykkes, må de forsøke å bote på skadene.

Naturlig forekommende koppper ble drevet bort fra verden med unaturlige vaksinasjon; naturlige bakterier som trenger seg inn i kroppen og lager infeksjon blir selv tilintetgjort av unaturlige kjemikalier, injisert med unaturlige nåler.

Leger lærer tidlig at Naturen ikke er partisk. Den er hverken for oss eller mot oss. Naturens lover kan defineres like klart - og arbeide like ubønnhørlig - under spredningen av en epidemi som under fødselen av et sunt barn.

Kilde: New Zealand Skeptics Newsletter nr. 17/1990.

Markedskrefter eller vitenskap?

Dette gjelder det amerikanske legeselskapet AMAs restriksjoner mot samarbeide mellom leger og kiropraktorer.

En appeldomstol har bekreftet en lave domstols beslutning om at disse reglene utgjorde en uheldig konkurransebegrensning.

Prinsipper

Striden innenfor domsstolen gjaldt om spørsmålet skulle avgjøres på bakgrunn av prinsipper om forretningsmessig konkurranse, eller ifølge vitenskapelige prinsipper. AMA hevdet sin rett til å opprettholde den vitenskapelige standarden hos sine medlemmer. Kiropraktorenes advokat hevdet derimot at 'et fritt næringsliv, ikke private grupper, må styre på det medisinske marked'.

Domstolen la seg på kiropraktorenes linje og skrev i sin motovering at den 'i sin likehet med distriktsdomstolen ikke ser det som vår oppgave å avgjøre om kiropraktikk er vitenskapelig eller ikke'.

National Council Against Health Fraud, har kritisert dommen og mener at domstolen 'feilaktig innskrenker seg til næringspolitiske aspekter og tillemptet firmalovstifting i en situasjon der større spørsmål om vitenskap og beskyttelse av forbrukerne burde ha vært de viktigste'.

Kilde: Rocky Mountain Skeptics nr. 1/90

Grenselandet: Mysteriet om den ukjente ape-mannen

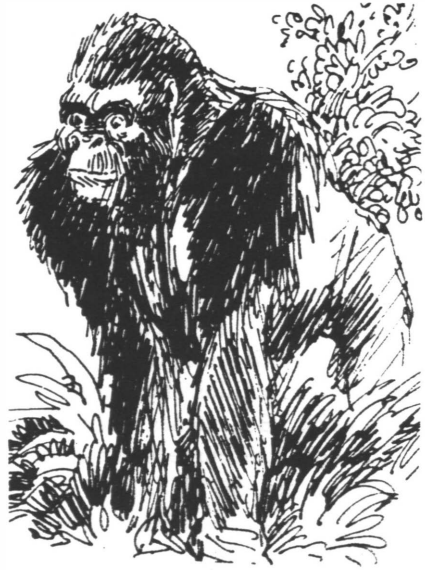
Hva gjør man når ei gammelt fotografi som viser en ukjent apelignende villmann iført lenker, dukker opp på ens skrivebord? Redaktør Mark Chorvinsky i det amerikanske tidsskriftet Strange Magasin, liker å utforske gamle mysterier. Derfor gikk i gang med et langsommelig og krevende detektivarbeide. Resultatet var overraskende!

Av Kim Møller Hansen

Bildet viser et apelignende vesen i lenker. Rundt omkring står minst seks politibetjenter og en kvinne. Til venstre i bildet ses baksiden til en politibil som ble kalt "Black Maria". I bakgrunnen anes butikk-skiltet "Taxidermist", som betyr konservator, altså en som stopper ut dyr.

Mr. Preston Toth

De to mysterieforskerne og forfat-

terne Loren Coleman og Mark A. Hall fikk i juli 1985 bildet tilsendt av en mann ved navn Preston Toth. Han hadde i forbindelse med etterforskningen til en bok funnet bildet i avisen 'Intelligencer-Patriot', hvor bildet og historien (som Preston ikke sendte med) hadde vært offentliggjort den 4. september 1912. Apemannen skulle angivelig være tatt til fange på det lille stedet Murray i staten Idaho.

Coleman og Hall mente at bildet godt kunne vise en ukjent menneskeape, altså et eksemplar av den meget ettersøkte Bigfoot, Yeti eller Den avskyelige snømannen. Dette skrev de så om i det kjente mysteriebladet 'Fate'.

Oppspinn

Mark Chorvinsky fant imidlertid ut noe helt annet. Faktisk ble hans etterforskningsarbeide så omfattende at vi av plasshensyn ikke kan omtale alt her, selv om det er interessant lesning. Men Chorvinskys undersøkelser viste i korthet at den omtalte avisen slett ikke har eksistert. Stedet Murray finnes virkelig, men det var i 1912 så lite at det hverken hadde noen politistyrke på seks mann, politibil eller konservatorbutikk. Betjentenes uniformer viser også at de burde høre hjemme et helt annet sted i USA.

Chrovinsky fant også ut at Preston Toth trolig heller ikke eksisterer. Han skulle etter sigende være ansatt som altnuligmann hos den kjente tegner, forfatter og skeptiker Ron Miller. De brevene som Preston har sendt er skrevet på Ron Millers skrivemaskin, og både Prestons skrivemåte og karaktertrekk ved underskriften tyder på at Ron Miller og Preston Toth er samme person.

Film-foto oppklarte

Ron Miller var endog så vennlig å hjelpe Chorvinsky på sporet av løsningen. Ron Miller - som forøvrig fastholdt at Preston hadde fått låne hans skrivemaskin, og at han nok burde holde øye med Preston i fremtiden - fortalte at han syntes at Chorvinsky skulle kontakte Forrest J. Ackerman, da det mystiske fotot et godt kunne tenkes å stamme fra

en film. Ackerman hadde sammen med Miller skrevet en bok om gamle skrekkfilmer. Og ganske riktig. I Millers og Ackermans bok var bildet gjengitt. Det stammer fra filmen "The Miser's Reversion"!

Ifølge Chorvinsky tyder dermed alt på at Ron Miller har satt et filmfoto i omløp sammen med denne falske historien. Men hvorfor? Trolig for å vise hvor amatøraktige og naive enkelte mysterieforskere kan være. Chorvinsky konkluderer bla. med at hele saken selvfølgelig setter hans kolleger i et dårlig lys, men også skeptikeren Ron Miller fremstår som en upålitelig herre. Endelig viser saken enda en gang at man ikke kan være for grundig og objektiv, når man beveger seg i grenselandet hvor det kjente opphører.

Kilder: Strange Magazine nr. 5.
(Adresse: PO Box 2246, Rockville,
MD 20847, USA) og UFO-Nyt
nr. 3/90.

Homeopati i Canada

Forts. fra s. 11

Langer, særlig et som varte i over tre år.

- Noen burde reise spørsmålet om hvor mye vann du kan selge under en eksperimentell lisens, sier en spesialist på melkekyr. Myndighetene uttalte at de måtte ha mer data fra Langer og mer tid til å vurdere resultatene. Professor i medisin Wallace Sampson ved Stanford universitets School of Medicine, sier at regjeringen befinner seg i 'vitenskapens elektriske stol'. Dersom det skulle komme til å gå mer i retning av at Langers produkt faktisk virker på den måten han påstår at det gjør, vil etterdønningene bli enorme.

- Ikke bare medisinen, men også kjemien, fysikken, astronomien, geologien og økologien - hver eneste vitenskapelige disiplin ville måtte omskrive alle bøkene, sier Sampson.

Kilde: Skeptical Inquirer, Winter 91.

Mediet Mirabelli avslørt

Verdens mest berømte levitasjons-foto er nå avslørt. Fotografiet viser det brasilianske mediet Carlos Mirabelli. Det ble tatt i 1934.

Vi ser her angivelig Mirabelli iført en hvit laboratoriefrakk, tilsynelatende hengende fritt i løse luften adskillige centimetre over gulvet. I virkeligheten sto han på en gardintrapp!

Originalen i England

I tiden som fulgte ble alle kopiene av bildet laget som reproduksjoner av dårlige kopier. Gordon Stein skriver i *Skeptical Inquirer* nr. 2/91 at han nylig kom over originalen på Cambridge universitetets bibliotek i England. Bildet har en hilsen fra

Mirabelli til den engelske forskeren Theodore Besterman. Denne forskeren ble sendt til Brasil av The Society for Psychical Research i 1934 for å undersøke Mirabelli. Bildet er mye klarere enn noen utgave man tidligere har sett.

På en trapp

Det faktiske forhold er at Mirabelli står på en gardin-

Lammelser og slag som følge av kiropraktorbehandling

trapp. Bildet viser meget klart at en trappestige av et eller annet slag er blitt fjernet fra tografiet ved hjelp av kjemisk retusjering, for å skape en illusjon av at Mirabelli svever i den luft. Den opprinnelige trappestigen kan skimtes i det bølgende mønsteret mellom Mirabellis sko på originalbildet. Det blomstrende mønsteret på tapetet i bakgrunnen skjuler forandringen når det lages kopier av originalfotoet. Også det faktum at det falske fotoet er forsynt med påskrift av Mirabelli til Besterman viser at Mirabelli selv var klar over forandringen.

Denne bløffen betyr at mange av Mirabellis fenomener alvorlig må vurderes. Han var kjent for å være det mediet som kom med de mest forbløffende paranormale påstandene i historien. Påstander som svært ofte hvilte på fotografisk bevis. Ingen av de mer forbløffende fenomenene inntraff noensinne i nærvær av ikke-brasilianere som deltok på seansene. Vitnene var Mirabellis nærmeste medarbeidere.

Den amerikanske organisasjonen mot helsehumbug - The National Council against Health Fraud (NCHAF) - har samlet rapporter om lameser og sag som resultat av kiropraktor-manipulering av nakkevirvlene. NCAFs tidsskrift for sept./okt. 1990 rapporterer et tilfelle av quadraplegia, og jan./febr.-nummeret 1990 forteller om andre alvorlige komplikasjoner omtalt i Manitoba College of Physicians and Surgeons og tidsskriftet Neurology.

Januar/februar-artikkelen konkluderer: - NCAHF er stadig bekymret for denne kraftige nakkemanipuleringen under enhver omstendighet. Det er tvilsomt om denne prosedyren ville kunne overleve en objektiv vurdering av nytte versus risiko. Vi kjenner ikke til en eneste ilstand som kan avhjelpes ved nakke-manipulering som innebærer så alvorlige konsekvenser som lammelser og slag, selv om muligheten for skader skulle være liten. Og vi er slett ikke overbevist om at denne risikoen er liten.

Svart magi

En mann som praktiserte voodoo og svart magi ble myrdet av sin sønn, som fryktet for at faren ville ta livet av samtlige familiedlemmer.

Faren hadde en liten krukke på rommet sitt. I den trodde familien det skjulte seg en ond ånd som faren holdt fanget og kontrollerte. Da familien fryktet at dommeren i løpet av mordsaken ville beordre krukken åpnet, engasjerte de Jean Kent fra North Palm Beach til å uskadeliggjøre ånden. Han stite opp med et sitat fra Bibelen, et tau med tre knuter på, samt en fyringslampe som spydde ut svart røyk og sot. Seremonien, som fan sted på kontoret til forsvareren, ble etter sigende en suksess.

- Jeg gav ånden i krukken en ny eier og instruerte den om fra nå av å bare gjøre gode ting mellom Jesus og Gud, uttalte Kent etterpå.

Kilde: S. Pete Times for 5. januar 1990 og Tampa Bay Skeptics report nr. 4/91.

Kurs i spøkelser

Hvorfor starter man et kurs i parapsykologi på en herregård i Skåne som koster 2.860 kroner for en helg? Kanskje for å imøtekomme noen slags behov for å bli skremt. Samme behov som får den besøkende i Gröna Lund til å nyte litt av skrekken i Spøkelsestunnelen eller TV-titteren til å nye spenningen i en sagtig thriller?

At den parapsykologien som læres ut på Vettinge herregård ikke har noe med vitenskap å gjøre fremgikk tydelig for reporterne Margareta Eberhardt og Hans Johnsson, som laget en stor reportasje om Vettinge og dens kursleder Örjan Björkhem i Nordvästra Skånes Tidningar (25. november 1990).

Ifølge eierne til Vettinge er gården et medialt senter der det drives parapsykologisk forskning. Kursdeltakerne får hjelp til å utvikle sine mediale evner. I reklamen står det at bl.a. prester og bedriftseiere deltar i kur-

sene.

I artikkelen intervjues Berit Boström Akelius som fikk et ganske annet bilde av virksomheten etter et hastig avbrutt kurs på Vettinge.

- Da jeg og min venninne var der deltok et titalls overspente, halvgale og godtroende "fruentimmer", sier hun.

- Mye handler om sex, men det meste synes å gå på det å lure penger av folk.

Første natten ved midnatt ble ddet holdt en suggestiv seremoni og en spesiell te ble inntatt. Deretter skulde kursdeltakerne stille gå til sengs.

- Natten var verst. Vi fikk ikke låse dørene til rommene våre ettersom vi skulle få besøk av et ukjent vesen, forteller hun.

Berit og hennes venninne flyktet fra gården midt på natten. Alle telefonene på gården var frakoplet, men eter en del strev fant de en telefon og ringte politiet.

Gårdens eier, Göran Klingberg, sier til NST at intet av det Berit forteller stemmer, og at beretningen skader virksomheten på Vettinge.

- Jeg står fast ved hvert ord, avslutter Berit Broström Akelius.

TM og gulfkrigen

I den svenske avisen Dagens Nyheter for 4. november i fjor uttalte en representant for Transcendental Meditasjon (TM), dr. David Orme-Johnson, seg om meditasjonens kraft. Hvis mange mennesker mediterer i henhold til TM-Sidhi-teknikken skulle dette påvirke det "såkalte enhetlige kraftfeltet", og dermed kunne forandre på hendelsesforløpet i verden.

- Det kreves 1.500 Sidhu-utøvere for å gjøre USA mer positiv til Sovjet, og 1.700 for å få samme virkning på Sovjet, hevdet Orme-Johnson. Han ville også, ifølge Dagens Nyheter, - tilskrive TM en del av fortjenesten for at Berlin-muren ble revet og Øst-Europa befridd.

Månedet før, i oktober 1990, hadde 4.000 meditører i staten Iowa i USA, viet en uke til å spre fredsfremmende energi for å påvirke utviklingen i Persia-gulften. Dette i følge avisen for 22. oktober i fjor. Orme-Johnson besøkte Sverige i forbindelse med at drøyt 5.000 personer TM-mediterte i Globen i Stockholm. Blant annet i den hensikt å påvirke utviklingen i Gulften.

Hva skjedde med fru Lot?

Nesten alle vet at på Det Gamle Testamentes tid var Sodoma og Gomorra temelig tvilsomme steder å oppholde seg på, og at Gud etter forhandlinger med Abraham, sa seg villig til å spare ethvert godt menneske som måtte være å finne der. Ut fra beretningen ser det ut til at bare Lot, hans kone og to ugifte døtre holdt mål. Det stemmer at hans to tilkommende svigersønner var invitert til å komme seg unna sammen med Lot og hans familie. Men de blåste av idéen at to engler sto i ferd med å ødelegge byen Sodoma.

Av Bill Morris

Herr og fru Lot fikk sin beskjed: "Flykt for livet; ikke se dere tilbake, ikke stans i lavlandet, flykt til fjellene - ellers vil dere omkomme!"

Litt unfair etter mitt syn ble det ikke sagt noe "ellers" i forbindelse med det å se seg tilbake for å få dem til å regne med at noe ubehagelig ville skje dersom de så gjorde. Ifølge beretningen så fru Lot seg likevel tilbake "og hun ble til en saltstøtte".

Nå har jeg kommet over to forklaringer på denne paranormale vanskjebnen som ble fru Lot ble til del, og vil tilføye en av mine egne, som forekommer mer plausibel.

En antakelse går ut på at idét hun snudde seg og så tilbake mistet hun fotfestet og falt ut i en dyp, sterk saltholdig sjø som visstnok ikke var så uvanlige på de kantenene. Lot på sin side hold blikket rettet fremover slik at hans kone ble igjen, kjempende mot den visse død. Klærne hennes, som var gjennomtrukket av salt, tørket meget raskt i varmen, og hun var blitt til en saltstøtte - trolig en horisontal sådan.

En annen antakelse går på at fru Lot kanskje ikke var fullt så fri for synd som sin mann. (Vi får senere vite at døtrene, som overlevde, helt bevisst utsatte seg for incest med sin far mens han lå i drukken

søvn.) Det er mulig at hun tidligere hadde pådratt seg en kjønnsykdom og, før antibiotikaens tid, at resultatet kunne ære skade på urinveier og nyrer. Muligens befant hun seg i siste stadium av en nyresvikt og at den intense heten i ørkenen samt anstrengelsen ved flukten ble for mye for nyrene. Når nyrefunksjonene opphører vil urinstoffet utskilles gjennom svetten og huden kan bli dekket av et rimlignende lag av urinsalter. Igjen ville man kunne forestille seg en horisontal saltstøtte.

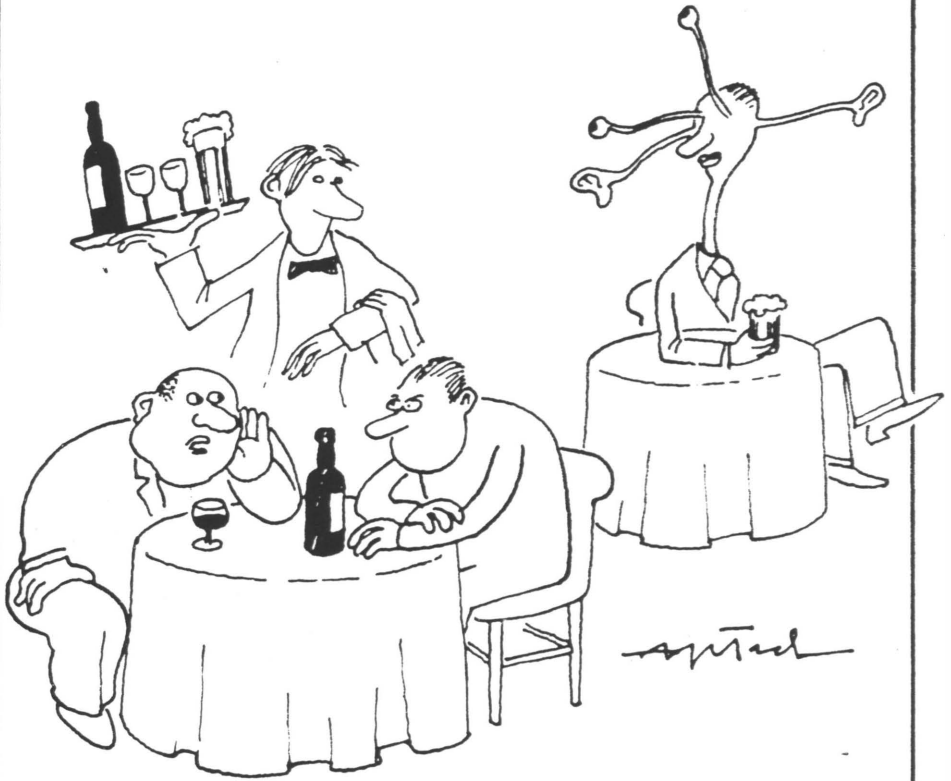
Det er ganske klare indikasjoner på vulkansk og seismisk aktivitet i historien om Lot-familiens flukt: "Da lot Herren det regne ild og lava fra himmelen; og han dekket disse byene og alle slette-ne..." Det kan godt være at fru Lot ble innhentet av en "nuage ardent". Dette er ikke noen kjærlighessyk sky, men en sky bestående av meget varm damp og giftige gasser, som kan bevege seg med flere hundre kilometer i timen under en periode med visse typer vulkanske utbrudd. Det er

vanskelig å se hvordan hun kunne ha reddet seg ved å ikke se tilbake, men man kan jo forestille seg at hun sank i kne etter å ha fått i seg gass fra den giftige skyen. Deretter er hun blitt raskt dekket av en fin vulkansk aske; og dermed likheten med en slags saltstøtte.

Det ikke å se seg tilbake kan naturligvis også oppfattes allegorisk - innebære at hun ikke hadde vært utilbøyelig til en smule synd tidligere. Uansett, det er klare indikasjoner ved detaljene i historien at man - i det minste da den ble skrevet - har ansett den som en faktisk hendelse. Det kan selvsagt være andre forklaringer, inklusive den med inngrep av Jaweh.

Kilde: New Zealand Skeptic's Newsletter nr. 18/1990.

Red adm.: Dr. Morris nevner ikke den "astroarkeologiske" forklaringen, ala von Däniken: At episoden dreiet seg om en inngripen fra verdensrommet. Utslettelse av to byer ved hjelp av kjernefysiske våpen!

-VER FORSIKTIG MED HVA DU SIER; -
JEG TROR HAN VED BORDET BAK ER
I OVERVÅKNINGEN !

med den store amerikanske skeptikerorganisasjonen CSICOP (The Committee for the Scientific Investigation of Claims of the Paranormal) at det virkelig ble fart i sakene. CSICOPs tidsskrift, *The Skeptical Inquirer*, er nok stadig den fornemste enkeltkilde i verden til opplysning om pseudovitenskap, moderne overtro etc. Og i årenes løp har tilsvarende grupper dukket opp over hele USA og i mer enn 20 andre land, slik at tilgangen på aktuell, høykvalitativt stoff ble enormt øket. Nå kunne NIVFOs intensjoner fra starten realiseres.

Det kunne være mye å ta med i en slik oversikt som denne, men vi får begrense oss til noen norske 'merkesaker' som fikk bred plass i mediene og hvor NIVFO spilte en sentral rolle:

VG-UFOen

Den 7. august 1984 var førstesiden på Norges største avis dekket av et sensasjonsoppslag som vanlig. Denne gang et tydelig foto av en ekte flygende tallerken. Og VG fulgte opp saken med uttalelser

fra Forsvaret, SINTEF og ufologene. En representant fra Forsvaret mente at UFOen måtte være større enn et jagerfly. NIVFO, den siste instans avisen kontaktet, kunne legge frem beviser for at 'UFOen' var en liten modell opphengt i en tråd. Fotografen, Pål Vaag fra Aure på Nordmøre, stod frem og innrømmet bløffen. I mellomtiden hadde ufologer uttalt offentlig at de mente å se et "kraftfelt" omkring tallerkenen.

Hessdalen

Saken om fjellbygde ved Røros, som kom i verdenspressens søkelys for sine lysfenomener, er så kjent at vi her kan nøye oss med å minne om NIVFOs utgivelse av "The Hessdalen Report" (2).

Ildgang

Den 11. februar 1989 hadde Adresseavisen et kjempeoppslag i farger om en psykolog fra Trondheim som presterte å gå barbert på glødende kull. En fysiker skulle ha uttalt til journalistene at han ikke kunne se noe annet enn en "paranormal" forklaring på feno-

menet. NIVFO skrev i både Adresseavisen og Arbeider-Avisa og gav en detaljert forklaring på hvordan ildgangen fungerer uten hjelp av mystiske krefter (3).

Ulovlige annonser

I de senere årene har NIVFO sendt inn flere dusin annonser for "vidunderpreparater" til Helse-direktoratet og Forbrukerombudet. Annonnene som gjerne floerer i postordrekataloger, ukeblad etc, har nesten alltid det til felles at de strider mot Lov om legemidler og/eller Markedsføringsloven. Annonnene er derfor blitt stoppet.

I tillegg til disse 'merkesakene' har NIVFO hatt en rekke innlegg og artikler i fagtidsskrifter, populærvitenskapelige magasiner og aviser. Men mesteparten av stoffet er naturligvis å finne i de ti årgangene av NIB som hittil er utgitt, samt en del spesialhefter (4).

Randi

Sist men ikke minst i denne oversikten må vi nevne James Randis besøk i Norge. (Se omtale i dette nummeret.) At den verdenskjente magikeren og humbugavsløreren kunne ta turen til Trondheim nær sagt på våre premisser, må tilskrives den heldige omstendighet at han oppholdt seg i England i forbindelse med opptakene av en TV-serie for Granada TV, samt stor innsats fra NIVFOs side i samarbeid med NTH - Universitetet i Trondheim. Et betydelig problem var at arrangementet måtte finne sted i påskeuken, hvor mange gjerne er bortreist. Men på tross av dette var auditoriet fylt til randen og vel så det da Randi startet sin fantastiske forelesning. Og mediadekningen var det heller intet å utsette på ved denne anledningen! Til og med Dagsrevyen fant tilbørlig plass til et innslag med James Randi. Og avisene var fulle av lovord. Det ble også flere innslag på NRK Radio. Senere har videoopptak vært vist ved NTH, stadig med fullsatte auditorier. Mange fore-

spørsler kommer om å få kjøpe videoen. Vi viser til annonse på siste side.

Fremover

NIVFO vil også i tiden fremover fortsette det arbeidet som vi med rette må kunne si er kommet vel i gang. Vi etablerer stadig nye kontakter med interesserte medarbeidere, og mange har måttet si farvel på grunn av familie og andre oppgaver.

Likevel står vi på som før. Det stimulerer stadig når vi oppnår en seier. Derfor, gir vi ikke opp!

Referanser:

- (1) K. Stenødegård:
UFO og ufologi, NIVFO 1989
- (2) Jan S. Krogh:
The Hessdalen Report.
Kan bestilles, kr. 40.
- (3) *NIVFO Bulletin nr. 1/86.*
- (4) *Mange av disse er utsolgt, men vurderes gjenopptrykt.*

Australsk UFO-sjokk!

Den 4. september i 1990, ca. kl. 04.50, var jeg kjørende mellom Mt. Tamborine og Beaudesert Qld. Jeg skulle hjem til Sydney. Det var da jeg fikk øye på et kart grønt lys i nordvest. Det befant seg 2-3 grader over horisonten og senket seg ned mot den. Hendelsen varte mindre enn et sekund. Jeg har aldri sett noe lignende fenomen tidligere. Da jeg 13 timer senere kom til Sydney hadde jeg glemt hele hendelsen. Jeg var bare forbauset over at turen fra Mt. Taborine til Sydney hadde tatt over en uke lenger enn den motsatte turen fire dager tidligere. Og så hadde jeg noen smerter i mitt høyre kne.

Av Barry Williams

Hukommelsen fikk et puff senere samme kveld ca. kvartoveråtte, mens jeg kastet epler opp til en pungrotte oppe på garasjetaket. Da fikk jeg på vesthimmelen nemlig øye på en lysende meteor-hale.

På dette stadium be jeg stilt overfor et dilemma. Skulle jeg på bakgrunn av et merkelig grønt lys, en tapt time og smerte i kneet skrive en bestselger, få filmkontrakt samt ære og berømmels. Eller burde jeg forbli en skeptiker? Klare grønne lys på himmelen er uvanlige, tapt tid er et viktig element i ufologiens kontaktspekt, på samme måten som fysiske ubehag og hukommelsestap. Det er ganske uvanlig at australiere blir kidnappet av naturaliserte utlendinger i sirianske romskip. Tilstrekkelig uvanlig til å forårsake klager fra lokale ufologer. Kidnapping av en lederskik-

kelse innen en skeptikerorganisasjon måtte virkelig være noe unikt!

Men på den annen side; smerten i kneet lar seg enklere forklare ved at jeg satt med foten på gasspedalen i 14 timer. Dessuten har jeg tilløp til reumatisme i kneet. Den tapte tiden kan redejføres med det denne gangen utrolig nok var et bemerkelsesverdig fravær av trailere på New England Highway. For ikke å snakke om at alle veiarbeiderne av en eller annen grunn heller ikke var å se. Under turen på tirsdag derimot, var begge forsinkelsesmomentene tilstede. Så var det hukommelsestapet. Dette kan lett tiiskrives den omstendighet at episoden inntraff i begynnelsen av den hele 14 timer lange kjøreturen.

Men hva så med det grønne lyset? Som tidligere tjenestegjørende av det australske luftforsvaret, visste jeg at det ikke var et styrbord navigasjonslys på et fly. Det lignet heller ikke på noen flybombe, og som amatørastonom kunne jeg også utelukke de himmelfenomenene jeg kjente til. Hva kunne det så være?

En av fordelene ved å være med i en skeptikerorganisasjon er at du har kontakt med fagfolk. Jeg tok en rask telefon til professor Colin Keay, president for Hunter Region Skeptics. Han er astronom ved Newcastle University, og har meteoritter som spesialfelt. Colin fortalte meg at grønnfargen indikerte antennessel av oksygen på en forholdsvis stor meteoritt som befant seg nær jorden.

Visjonene om rikdommer i de egoistiske drømmene mine forsvant samtidig som at fornuften igjen banket på. Det vil ikke bli noen overskrifter i sensasjonspressen fra min side. Jeg får være tilfreds med at jeg er den første president for Australian Skeptics som har hatt en nærkontakt av et senere identifisert slag.

Som jeg så ofte har sagt, det ligger ingen penger i å være skeptiker, men en god del moro!

Kilde: *The Skeptic* nr. 3/90 (- *Australian Skeptics News Letter*).